

۱۰. مسأله دوره نوجوانی که مربیان باید بدانند

1) ریسک پذیری بالا:

در دوران نوجوانی اغلب نوجوانان می خواهند بسیاری از چیزها را خودشان تجربه کنند، در برخی موارد هم بعضی از نوجوانان دست به کارهایی می زنند که خطر زیادی دارد و یک انسان بالغ از چنین کارهایی اجتناب می ورزد.

2) کشمکش بین استقلال و وابستگی:

با توجه به اینکه این دوره، حد فاصل دوران کودکی و بزرگسالی است، از دست دادن حمایت های بی قید و شرط والدین برای کسب احساس استقلال از یک طرف و لذت مورد حمایت و مورد پشتیبانی قرار گرفتن توسط آنها و همانطور کودک و بدون زحمت و دردسر ماندن و همیشه مورد محبت قرار گرفتن از طرف دیگر، در نوجوان کشمکش درونی ایجاد می کند و جنگ روانی عمیقی در ذهن او به وجود می آورد. بعضاً خانواده و مدرسه و جامعه نیز از او توقعات متناقض دارند، گاهی او را به چشم یک کودک نگاه کرده و برخوردی تحقیرآمیز دارند و گاهی هم توقعات از او بیش از حد توان اوست و به چشم بزرگسالان به او می نگرند که این خود به کشمکش های درونی نوجوان دامن زده و او را با مشکل روبرو می سازد.

3) طغیان علیه مراجع قدرت:

نوجوان برای کسب استقلال علیه همه ی مراجع قدرت من جمله والدین و کادر مدرسه طغیان می کند. گاهی اوقات رفتارهایی علیه آنها از خود نشان می دهد، درگیری هایی ایجاد می نماید و به اعمالی دست می زند که روابط او را با آنها و سایر مراجع قدرت به شدت تیره می کند، مثلاً بگومگو می کند، بحث و مجادله ی طولانی انجام می دهد، برخلاف خواسته ی والدین دیر به خانه می آید، از انجام تکالیف درسی خودداری می کند، سیگار می کشد و حتی ممکن است دست به اعمال بزهکارانه هم بزند. این مورد در خانواده های با محدودیت زیاد و یا مدارس که مقررات

سخت و خشک را بدون نظرخواهی و مشورت با نوجوان اجرا می‌کنند از شدت بالاتری برخوردار است.

(4) هویت فردی :

یکی دیگر از مسایل مهمی که نوجوان با آن روبرو می‌شود مساله ی تشکیل «هویت فردی» اوست. بدان معنی که سوال‌های متعددی درباره ی مفهوم زندگی، نقش او در این زندگی، مفهوم مرگ و زندگی پس از مرگ و بطور کلی سوال‌هایی نظیر، من کیستم؟ و به کجا می‌روم؟ ذهن او را به خود مشغول می‌نماید که باید به آنها پاسخ دهد.

احساس هویت شخصی در نوجوانان کم‌کم براساس همانند سازی‌های مختلف گذشته ی آنها تکوین می‌یابد. با ورود به دوره ی نوجوانی ارزش‌های گروه همسالان و همچنین ارزیابی‌های معلمان و سایر بزرگسالان نیز مطرح است و هر اندازه ارزش‌هایی که از طرف دوستان و همسالان ابراز می‌شود با ارزش‌های والدین و معلمان همخوانی بیشتری داشته باشد به همان نسبت کار هویت‌یابی نوجوان آسان‌تر پیش می‌رود.

(5) چگونگی ارضاء نیازهای جدید (بخصوص نیاز جنسی)

رشد و نمو غدد داخلی و ترشحات هورمون‌های جنسی به نوجوان امکان برقراری روابط جنسی را می‌دهد و انگیزه و کشش جنسی نسبت به غیر همجنس در او ایجاد می‌گردد. جوان تازه بالغ جدید تمایلات قوی و نامعلومی را احساس می‌کند که او را از جلدش خارج کرده و بسوی جنس مخالف می‌کشاند. جهش‌های شدید محبت، عقب‌نشینی‌های توضیح ناپذیر و حرکات بدون دلیلی که او را آشفته می‌سازد.

نوجوان می‌خواهد این همه انرژی را که به وجود آمده و موجب هیجان او شده است را در جایی آزمایش نماید، اما در عین حال نگران عواقب آن است. او بیداری و رشد تمایلات جنسی را دارد ولی هدف ندارد و چون غریزه ی جنسی کاملاً زیرزمینی است، جهت‌یابی آن با کور مالی انجام می‌شود و در افراد محجوب و کمرو نوعی اضطراب و گیجی ایجاد می‌کند. در جوامعی که آموزش ارضاء صحیح غریزه ی جنسی و راه‌های کنترل آن برای نوجوان آموزش داده نمی‌شود، این مشکل مضاعف است و در این‌جاست که متاسفانه لغزش و سقوط در پرتگاه در کمین است.

(6) عدم کنترل بر رفتار و هیجانات ناشی از تغییرات جسمی و روانی دوران بلوغ:

به دلیل رشد سریع جسمی و تغییرات مشهود در اندام‌های بدن نوجوان در دوران بلوغ بعضی از رفتارهای هیجانی و عدم کنترل او طبیعی است. مثلاً جلو آمدن سرنوجوان به دلیل احساس بلندتر شدن گردنش، بزرگ شدن بینی و یا عدم کنترل در دست‌هایش برای جابجایی خصوصاً اشیاء ظریف از طرفی و عدم آگاهی و آموزش صحیح او در مقابله با این مسایل از طرف دیگر او را از نظر روحی تحت تاثیر قرار داده به‌طوری که در خود احساس بی‌کفایتی و حقارت می‌نماید که همین امر موجبات اضطراب را در وی فراهم می‌آورد.

(7) ترس از آینده:

با پیدایش نیازهای جدید در نوجوان و کشش به سوی ارضای نیازهای آنی و مقطعی، آینده را در ذهن نوجوان مبهم و دور از دسترس تصویر می‌نماید به طوری که حتی چگونگی تامین اقتصادی و تشکیل خانواده برای خود در آینده و ازدواج و تحصیلات عالی را قله‌هایی دور از دسترس می‌پندارد که دستیابی به آنها برای او بسیار دشوار و در بسیاری از موارد از محالات است که البته نقائص تربیتی و آموزشی در درون خانواده، مدرسه و جامعه و محرومیت‌های شدید مالی خانواده به شدت و عمق این مشکل نیز می‌افزاید.

(8) دغدغه اقتصادی:

یکی از مهمترین مسایل نوجوانی این است که فرد قبل از اینکه به بلوغ اقتصادی برسد به بلوغ جنسی رسیده است و از طرفی چون به دنبال استقلال و کسب هویت جدید برای خود نیز می‌باشد همیشه به فکر دستیابی زودتر به منافع اقتصادی است و در این ارتباط می‌بینیم نوجوانانی را که مدرسه و تحصیل را رها کرده و به دنبال شغل و کسب درآمد می‌باشند و این خصوصاً در جوامعی که ارزش‌های انسانی و معنوی جای خود را به ارزش‌های مادی داده و شخصیت افراد برحسب درآمد و پول آنها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد بسیار مشهودتر است و در این ارتباط اوضاع و احوال اقتصادی- اجتماعی و بی‌ثباتی جامعه، جنگ، بیکاری، کمبود امکانات و فقر مالی خانواده از عوامل تشدید کننده ی مشکل محسوب می‌شوند.

(9) تعارض بین خواسته‌های والدین و گروه همسالان:

در این دوران، نوجوان تحت تأثیر گروه همسالان می‌باشد و والدین را

مرتبط به نسل گذشته می‌داند که نیازها و خواسته‌های عصر حاضر او را درک نمی‌کنند. لذا نوجوان خود را در این میان کاملاً گنج احساس می‌کند چون حاضر نیست که محبت والدین را هم از دست بدهد. در چنین مواقعی نوجوانان بعضاً همانند هنرپیشه‌ها نقش بازی می‌کنند تا از مقبولیت والدین و گروه همسالان، هر دو برخوردار شوند.

(10) ترس و اضطراب:

ناتوانی در سازگاری با موقعیت‌های جدید موجب تشدید ترس و اضطراب در نوجوان می‌شود مانند: ترس از عدم موفقیت در امتحان یا مورد سرزنش قرار گرفتن در خانه و مدرسه، ترس از پذیرش مسئولیت و ارتباط با جنس مخالف یا مورد پذیرش دوستان واقع نشدن.

نکته: البته تمام موارد بالا دارای شدت وضعف در نوجوانان با شرایط مختلف (نظیر شرایط خانوادگی، شرایط روانی و...) می باشد.

منبع: پایگاه آموزشی صالحین خیبری